УДК 639.1(438);93(477)

Аспірант ЛРІДУ Проців О.Р.

З історії розведення мисливських собак у Галичині початку ХХ століття

АНОТАЦІЯ

В даній статті висвітлюються історичні аспекти діяльності Галицького клубу по догляду та дресируванню мисливських собак, який був організований при Галицькому мисливському товаристві на початку ХХ століття. Розглядаються нормативно-правові документи, які врегульовували його діяльність, практичну діяльність по розведенню мисливських собак, організацію мисливських виставок.

Ключові слова: Галичина, полювання, кінологія, мисливські собаки.

From the history of breeding the hunting dogs in Galicia at the beginning of the 20th century

At this article it is showed the historical aspects of Galician club’s activity on servicing and training of hunting dogs which was founded at the Galician hunting society in the beginning of the 20th century. It is showed the normative-legal documents which settled its activity, practical activity on breeding the hunting dogs, organization of hunting exhibition.

Key words : Galicia, hunting, cynology, hunting dogs.

З початком використання мисливських собак на полюванні людина проводила їх відбір за мисливськими якостями. Поступово виводились породи собак із специфічними особливостями для певного виду полювання. На початку ХХ століття організацію роботи по розведенню мисливських собак взяв на себе «Клуб по догляду та дресеруванню мисливських собак»

Проведення історіографічного аналізу виявило науковців, що досліджували дану тематику. До цієї категорії належать Я. Острог, В. Соловій, А. Мнішек, які в основному публікували матеріали досліджень у

журналі «Ловець» – друкованому органі Галицького мисливського товариства.

Державне регулювання галузі мисливства у Галичині досі ще не стало об’єктом цілісного синтезного дослідження. До цього часу недостатньо дослідженими залишаються системи державного регулювання мисливства, і зокрема розведення породистих мисливських собак, правового регулювання їх розведення та використання на полюванні.

Метою даної статті є дослідженні системи державного регулювання мисливства, впливу на нього суспільних відносин, розкриття еволюції законодавства, яке регламентувало використання мисливських собак при полюванні та висвітлення історичних аспектів розведення мисливських собак.

Мисливці завжди надавали велике значення мисливським собакам, які їм допомагали на полюванні. Особливу гордість польської фахової літератури з мисливства становить найперша фахова книга графа Яна Острога (1565-1622) «Мисливство з гончаком», яка вийшла вперше друком у 1608 році. В подальшому ця книга перевидавалась у 1608, 1643, 1649, 1797, 1859, 1902 роках і всі тиражі були повністю розпродані. Вона складалась із трьох розділів, які мали між іншим такі підрозділи: догляд за щенятами, годівля собак, вказівки щодо заходів при сказі, короcті собаки, а також при втраті голосу, опіках. [1]

На початку ХХ століття у Галичині набирає актуальності розведення високопородних собак та їх фахове дресирування з метою їх використання на полюванні на мисливські види тварин. Перший раз пропозицію про утворення клубу з догляду та дресирування мисливських собак вніс пан Кесселрінг. При підготовці проекту статуту ним було запропоновано врахувати досвід Німеччини, де розведення мисливських собак знаходилось на досить високому рівні. Тому за основу було взято подібний німецький статут. На засіданні Галицького мисливського товариства від 4 березня 1905 року було організовано «Клуб по догляду та дресируванню мисливських

собак». Проект статуту був затверджений намісником Галичини 23 травня 1905 року. [2]

Відповідно до затвердженого статуту товариство було зареєстровано під назвою «Галицький клуб для догляду та дресирування собак». Офіс клубу знаходився у Львові.

Товариство ставило перед собою наступні завдання: - за допомогою імпорту зразкових екземплярів мисливських собак, а також догляду за власними собаками створювати чисті породи мисливських собак таких порід, як: лягавих коротко і довгошерстних, гончаків, нірних та фокстер'єрів;

- вживати всілякі заходи для розповсюдження відмінно вихованих і всебічно видресируваних собак.

Для запровадження достовірного реєстру мисливських собак передбачалось вживати заходи, щоб всі собаки, які закуплені за допомогою клубу або придбані в будь-який інший спосіб, будуть тавруватись порядковим номером, який буде витатуйований за допомогою спеціального обладнання.

Для більшого розповсюдження породистих мисливських собак також відповідно до статуту передбачалось, що придбані або виховані клубом собаки будуть розповсюджуватись наступним чином:

- безплатне передавання членам клубу відповідно до черги;
- проведення лотерей розіграшу собак між членами клубу;
- дарування;
- продаж;

З метою ведення реєстру мисливських собак стаття 6 статуту передбачала ведення реєстру розданих собак, а також відповідної родовідної книги мисливських собак.

Стаття 7 статуту визначала, що членом клубу могла бути кожна повнолітня особа за умови, що вона не притягалась до кримінальної відповідальності, а також виконувала вимоги, передбачені для отримання мисливського квитка, або могла виконувати обов'язки мисливської охорони.

Стаття 8 поділяла членів клубу на різні статуси, а саме: звичайні члени, члени-засновники та почесні члени, які мали великі заслуги у галузі кінології. Статус члена-засновника міг отримати кожен громадянин, який одноразово вніс до каси товариства 100 крон і зобов'язався платити щорічний внесок, передбачений для звичайних членів. Рішення про прийняття в члени клубу ухвалювало його керівництво (стаття 9).

Стаття 10 визначала права членів, відповідно до якої всі члени клубу мали право бути учасниками і голосувати на зборах, а також бути обраними та вибирати керівництво клубу.

Відповідно до статті 11 річна сума членських внесків до можливої її зміни становила 5 крон. Також передбачалось, що для професійних мисливців ця суму може бути зменшена, а почесні члени взагалі не будуть сплачувати членські внески

Члени клубу, в яких було вилучено посвідчення мисливця, які вчинили дію, яка не відповідає етиці мисливства, які не виконували вимог статуту і правил поведінки в клубі або які шкодили інтересам клубу, могли бути виключені з клубу. Рішення про виключення з клубу приймалось керівництвом клубу після перевірки фактів (Стаття 12).

Член клубу, якого виключили, не мав жодних прав до майна клубу. Автоматично позбавлялись членства у клубі особи, які на протязі трьох місяців після нагадування касира клубу не заплатили річних членських внесків. Рішення про виключення із клубу можна було оскаржити у Львівському суді (стаття 13).

Керівництво клубу складалось з п'яти членів, а саме: керівника, заступника, касира та двох членів (стаття 14). До функцій керівництва клубу належали рішення про прийняття або виключення членів клубу, складання бюджет клубу. Керівник клубу підписував усі рахунки клубу (стаття 15).

Стаття 16, яка стосувалась функцій членів клубу, визначала, що щорічно (по можливості у першому півріччі) скликались збори членів клубу, на яких керівництво подавало фінансовий звіт за попередній час, вибиралось

при потребі керівництво клубу, ухвалювались зміни до статуту. У випадку, якщо член клубу не міг бути присутнім на зборах, він мав право віддати свій голос при голосуванні іншому члену клубу. Рішення про закриття роботи клубу приймалось простою більшістю із присутніх членів зборів. Для скликання позачергових зборів клубу було потрібно, щоб 30 членів подали відповідне прохання керівнику клубу.

Друкованим органом клубу був журнал «Ловець» (стаття 17). У випадку розпуску клубу рішення про подальше використання майна клубу приймало керівництво клубу (стаття 18). [3]

Більш детально взаємовідносини клубу визначались правилами Галицького клубу по догляду та дресируванню мисливських собак, які виходили із статутних вимог. Серед іншого були деталізовані взаємовідносини між членами клубу та клубом при отриманні мисливських собак, а саме: при безоплатному отриманні собаки членом клубу. У цьому випадку претендент на отримання собаки повинен був дати письмову згоду про гарантію повернення собаки, яка була власністю клубу, а також підписати зобов’язання про виховання, догляд та дресирування собаки і використання собаки на полюванні.

Собака знаходилась в руках орендаря, поки він виконував правила догляду за собакою. В угоду також включались вимоги про те, що орендар собаки зобов’язувався на вимогу клубу послати собаку на виставку собак, але у цих випадках орендар собаки мав право на компенсацію коштів, витрачених на виставку. Використання самця для запліднення дозволялось, але лише для покриття самиць, які були власністю клубу. Орендар собаки-самця отримував від першого виводку запліднення у власність одне щеня. А власник суки отримував у власність двох щенят. Орендар суки повинен був доглядати за щенятами та собакою на протязі 8 тижнів після народження щенят, а пізніше поступити відповідно до вказівок клубу.

У випадку, якщо собака загинула, орендар собаки був зобов’язаний частину шкіри із татуюванням передати уповноваженому делегату клубу.

При оренді особливо цінних собак, які були імпортовані, керівництво клубу повинно було прийняти рішення щодо ветеринарного нагляду за ними. У випадку, коли собаки не годились для полювання, орендарю собаки дозволялось її вбити.

Щорічно із приплодів проводилася лотерея, на якій між членами клубу розігрувалась певна кількість щенят. Одна третя частина щенят розігрувалась між членами-засновниками клубу. Ці щенята переходили у постійну власність членів клубу, які їх виграли. У цьому випадку на них покладався обов’язок парування цих собак лише з такою самою породою і лише з тими собаками, які були записані в родовідній книзі товариства. Із кожного виводку собак, які були виграні, клубу дозволяється відібрати для своїх потреб одне щеня.

Іншим способом розповсюдження мисливських собак було дарування собак. Рішення про дарування собак приймалось винятково керівництвом клубу.

Також мисливські собаки розповсюджувались шляхом продажу. Умови продажу були наступні: орендарі собак, які їх орендували три роки використовували самців для парування, а суки давали приплід, могли бути продані їх орендарям. Але власник собаки мав обов’язок дотримуватись наступних зобов’язань, а саме:

а) самці повинні були використовуватись для запліднення лише за посередництвом клубу, і за це власнику собаки самця віддавалось одне щеня;

б) дозволялось використовувати самців лише для запліднення сук, які були записані в родовідні книги.

Продаж собак дозволявся виключно членам клубу. При купівлі собак їх власники брали на себе зобов’язання не залишати членство у клубі на протязі наступних трьох років.

Правила догляду за собаками заключались в тому, що собаки другого року життя не могли використовуватись для розмноження, а сука не могла вигодовувати більш п’яти щенят.

У книзі родоводів, яку вело товариство регламентувались записи всіх собак клубу, які використовувались клубом для розведення мисливських собак, знаходились на території Галичини, і їх власник довів їх родове походження відповідними документами; собак, які знаходились у Галичині і не мали відповідних документів, але були старші двох років і мали відповідні показники, якими характеризується певна порода собак, і мисливські здібності на польових випробуваннях. [4]

Для пропаганди розведення мисливських собак та для виконання своєї статутної діяльності широко застосовувалось проведення виставок. Відомо, що міжнародна виставка собак проводилась в період з 27 по 29 травня у Відні у виставковому палаці садового товариства. Організатором виставки був Австро-Угорський «Foxterrier-Club" у Відні. [5]

Також виставки собак проводились у Галичині. Перша такого роду виставка була організована стараннями «Галицького клубу догляду та дресирування собак» і відбулась 4-5 липня 1908 року. [6]

Дана виставка була організована у виставковому павільйоні парку Кілінського (сучасний Стрийський парк) у Львові під протекторатом князя Андрія Любомирського. Для участі у виставці претендент, який виставляв собак, повинен був заповнити розлогий формуляр. Участь у виставці собак була платною і плата коливалась від 8 до 50 крон в залежності від виду випробувань, на яку передбачалось виставляти собаку. Також передбачались грошові винагороди власникам собак, а саме за перше місце – 30 крон, друге – 20 крон, третє – 10 крон. Випробування проводились окремо для кожної породи собак. Для участі собаки у виставці передбачався ветеринарний огляд, який повинен був провести львівський ветеринарний лікар. Собаки, які були допущені до участі у виставці, забезпечувались безоплатним спеціальним харчуванням, яке було представлене фірмою Fattinger & CO з Відня.

Встановлювались обмеження щодо участі собак у виставці, а саме: до участі у виставці не допускались щенисті, або відразу після пологів суки,

собаки, які не піддавались виконанню наказів судді. Для відзначення собак встановлювались наступні титули: «Чемпіон», «Переможець» а також похвальні грамоти. Рішення судді не можна було оскаржити у жодному із судів, але можна було внести протест до клубу на протязі 8 днів після закінчення виставки, вмотивувавши протест та доплативши 20 крон, які будуть залишені в клубі, якщо керівництво клубу визнає протест необґрунтованим.

Для зручності учасників змагань секретаріат безкоштовно підготував плакати наступного змісту «Не годувати», «Не випускати», «Ціна продажі крон…». Всі інші оголошення на виставці можна було подавати лише за дозволом організаторів виставки. На дозволі повинна була стояти печатка клубу.

Судді на виставці були Франц Краус – Штенгберг, Круше із Чернівець, Товарніцькій з Борислава, Каммерер із Відня.

Керівниками виставки були Товарніцький та Альберт Мнішек –віце-президент клубу. [7]

Нагороди на виставці отримали собаки наступних порід: з домашніх видів бернардинці довгошерсті та короткошерсті, ньюфаундли, шотландські вівчарки (коллі), бульдоги, німецькі боксери, італійські гончаки, спаніелі, з мисливських видів–короткошерсті німецькі гончаки, німецькі довгошерсті гончаки, поінтери, сеттери, англійські сеттери, ірландські сеттери, спаніелі, норні короткошерсті, норні карликові, норні довгошерсті, фокстер'єри, гончаки довгошерсті та короткошерсті. [8]

По закінченню виставки у тодішній фаховій галицькій пресі подавались схвальні відгуки про організовану виставку. Так, «Ловець» писав, що перша виставка породистих собак, яка відбулась завдяки старанню «Галицького клубу по догляду та дресируванню собак» у співпраці з буковинською спілкою по розведенню породистих собак, мала позитивний вплив на розведення мисливських собак. Особливе зацікавлення з'явилось до гончаків, яких на цій виставці було представлено 87 голів. Особливо добре

був представлений напрям англійських гончих. В цьому напрямку добре постаралась псарня із світовою славою «My Darling». Завдяки виставці Галичина збагатилась привезеними на виставку породистими собаками, яких було придбано Галицькими мисливцями. Велика подяка за організацію виставки була висловлена князю Андрію Любомирському, який здійснював патронат, та князю Вітольду Чарторийському, який своїми грошовими пожертвами сприяв проведенню виставки на високому рівні. Великі суми коштів та матеріальних пожертв у фонд виставки були направлені графами Стадницьким, Бєльським, Скшинським, Монтером, доктором Ямпольським, Дзіковським, Пашковським, Крусхеом, професором Хальбаном,. керівником буковинської спілки доглядачів собак паном Круше. [9]

Треба відмітити, що з підвищенням культури полювання та матеріальним станом нації збільшувався інтерес до мисливського собаківництва. Так, Німеччина, яка в мисливстві заслужено займала першенство у Європі, на відповідному рівні провадила і мисливське собаківництво. У 1927 році було продано 20 мільйонів кілограм дичини на 25 мільйонів марок. У тому ж році було витрачено 12 мільйонів марок на догляд за собаками, тобто, витрачено майже половину суми від реалізації м'яса диких тварин. Всього за рік в мисливському обороті було задіяно у Німеччині 130 мільйонів марок, де десяту частину становили в обороті кошти від мисливського собаківництва. [10]

Висновок

Для об'єднання зусиль по розведенню породистих мисливських собак у Галичині у 1905 році організовується «Клуб по догляду та дресеруванню мисливських собак». Основним методом роботи клубу була організація мисливських виставок, розповсюдження племінних видів мисливських собак, ведення реєстру мисливських собак. Простежується стійка залежність, коли з підвищенням рівня культури полювання та ефективності його ведення

підвищується рівень використання собак у полюванні та роботи по розведенню мисливських порід собак.

Тема правового регулювання розведення мисливських порід собак на території Галичини в період XIX – початку XX століття практично зовсім не досліджувалась, тому для прийняття зважених управлінських рішень, які б ґрунтувались на культурі попередніх поколінь, необхідно в подальшому досліджувати даний напрямок.

Список використаної літератури

1.Ostroga J. Myśliwstwo z ogary. – Warszawa: Redakcja „Łowca Polskiego", 1902. – s. 5-7

2.Sołowij W. Klub dla hodowli i tresury psów myśliwskich//Łowiec. – 1905. - № 12. – s.140-141.

3.Statut galicyjkiego Klubu dla hodowli i tresury psów myśliwskich//Łowiec. – 1905. - № 12. – s.140-141.

4.Regulamin Galicyjskiego Klubu dla hodowli i tresury psów myśliwskich //Łowiec. – 1905. - № 12. – s.144-145.

5.Międzynarodowa wystawa psów myśliwskich//Łowiec. – 1899. - № 8. – s.96.

6.I.Wystawa psów wszystkich ras//Łowiec. – 1908. - № 11. – s.121.

7.Program wystawy psów myśliwskich i zbytkownych urządzanej przez galic. Klub hodowli i tresury psów myśliwskich we Lwowie w dniach 4. i 5. lipca 1908 roku //Łowiec. – 1908. - № 11. – s.127.

8.//Łowiec. – 1908. - 15. – s.169-172.

9.Mniszek A. I. Powszechna wystawa psów rasowych we Lwowie//Łowiec. – 1908. - № 14. – s.157-158.

10.Przegląd prasy zagranicznej//Łowiec Polski – 1928. – № 21. – s.330-331

Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 23.1. – Львів, 2013. – с.392-397.